

Pastiersky list Konferencie biskupov Slovenska na Prvú adventnú nedeľu

Drahí bratia a sestry, evanjelium Prvej adventnej nedele, ktoré nám hovorí o výzve k bdelosti, vyjadruje aj našu vlastnú situáciu. Súčasná doba je plná mnohých bolestí a problémov a neraz sa nám môže zdať, že sme v tomto trápení sami. Boh chce byť v našom živote prítomný. To však závisí aj od toho, nakoľko sme otvorení jeho milosti. Výzva *bdejte* nie je len prípravou na hodinu smrti, ale aj výzvou na ustavičný rast v našej láske k ľuďom, skrze ktorú sa naša kresťanská viera stáva hodnovernou. Tento adventný čas nám poskytuje priestor na zamyslenie, ako je to s našou láskou v rodinách a v našich vzťahoch k druhým.

Vieme, že prejavovanie takejto lásky, je často podmienené aj vonkajšími okolnosťami nášho života. My biskupi spolu s kňazmi našich diecéz so znepokojením vnímame sociálnu situáciu na Slovensku, zvlášť postavenie rodín, ktorým chceme venovať osobitnú pozornosť. Stále viac a viac sa ocitajú v sociálnej neistote úplnej, ale aj neúplnej rodiny. Z najpálčivejších problémov chceme spomenúť aspoň niektoré.

Nedostatok pracovných príležitostí a nezamestnanosť v regiónoch. Mnohých to núti na dlhé obdobie opustiť svoje rodiny, čo vedie k vzájomnému odcudzeniu sa a v početných prípadoch aj k rozpadu manželstiev. V mnohých rodinách sa mzdy pohybujú okolo zákonného minima, čo nespĺňa podmienky spravodlivej rodinnej mzdy, podľa sociálnej náuky Cirkvi.¹ Príjmy nepostačujú na pokrytie bežných výdavkov v rodine. K tomu sa pridružuje zadržiavanie mzdy alebo dohodnutej odmeny za prácu, na čo najviac doplácajú najmä živnostníci, ale aj mnohí zamestnávateľia. Štát však aj v takejto situácii od nich vymáha odvody a dane a krivda dopadá výlučne na nich.

V takejto situácii je ťažké pre mladých ľudí založiť si rodinu. Príjmy sú nízke, zabezpečenie vlastného bývania nedostupné a práca je neistá. Mnohí z nich prestávajú uvažovať o založení si rodiny a prichádzajú k mylnému názoru, že je výhodnejšie, ak ostanú slobodní alebo žijú len v bezdetných partnerských vzťahoch, majú tak viac ekonomických výhod, nižšie náklady na živobytie, väčšiu výkonnosť a úspešnejší kariérny rast v práci. Taktiež sa rozširuje názor, že riešenie problémov je výlučne v *osobnej aktivite*, pričom sa nedostatočne prihliada na to, že nie všade sú rovnaké podmienky; že nie každý je schopný podnikateľ, či získať vyššie vzdelanie; že nie každý môže odísť za prácou mimo domova. Tí, ktorí od prirodzenosti nemajú nadanie alebo podnikateľské schopnosti, sa v prípade straty zamestnania, zvlášť ak je to zopár rokov pred dôchodkom, ocitajú v takmer neriešiteľnej situácii.

Zodpovednosť za vytváranie podmienok pre spoločné dobro, ako to zdôrazňuje Lev XIII. v encyklike *Rerum novarum* (26) je predovšetkým povinnosťou štátu. V súčasnosti sa však nemožno ubrániť dojmu, že na spoločnom dobre má účasť len úzka skupina ľudí, zatiaľ čo mnohí sa ocitajú na hranici chudoby, napriek tomu, že celý život poctivo pracovali a platili dane. Tieto, ale aj ďalšie skutočnosti, významne poznačujú vzťahy v rodinách. Dlhodobá sociálna neistota u mnohých prehlbuje obavy o budúcnosť, čo sa prenáša aj na rodinné vzťahy. Mnohí tieto bolesti nezvládajú a prepadajú rôznym *závislostiam*.

Napriek spomenutým problémom, je však aj mnoho tých, ktorí sa úprimne snažia vo svojich manželstvách a rodinách zachovať si vzájomnú úctu a lásku, za čo im patrí naša vďaka

¹ Otázkou spravodlivej mzdy rozoberá Pius XI. v sociálnej encyklike *Quadragesimo anno*, 65 n.

a ocenenie. Zvlášť patrí naša vďaka a úcta matkám, ktoré sa kvôli materstvu a výchove detí zriekajú kariéry v zamestnaní, čo ich z čisto materiálneho hľadiska akoby „znevýhodňovalo“ voči ženám, ktoré sa rozhodli nemať deti, ako na to poukázal aj svätý Ján Pavol II.² V tejto zložitej situácii chceme zdôrazniť, že Cirkev má aj úlohu prorockého posolania, ktorú dostala od Ježiša Krista. On vždy stál na strane utláčaných a ponížovaných a svojím príkladom nás učí, čo je to spravodlivosť. Cirkev ako inštitúcia nemôže priamo meniť štátne zákony ani ovplyvňovať prerozdelenie spoločného dobra. Avšak Cirkev ako spoločenstvo veriacich si uvedomuje, že všetci sme skrze vieru povolaní k tomu, aby sme podávali návrhy na spravodlivé zákony, obzvlášť tí, ktorí sú politicky činní. To zdôrazňuje Druhý vatikánsky koncil, ako aj súčasný Svätý Otec František.

Sociálna náuka Cirkvi preto hovorí o *prednostnej láske k chudobným*, ktorí často nemajú dosť síl ani možností sami obhajovať svoje práva a dôstojnosť.³ Chudoba, ktorá zasahuje dnešnú rodinu, nespočíva len v nedostatku jedla či oblečenia, ale najmä v chudobe vo vzťahoch, v obrovskej sociálnej neistote a v nepochopení inými. Mnohí sú v situácii, že ak o prácu príde jeden člen rodiny, celá rodina sa zo dňa na deň ocitá v chudobe.

Drahí bratia a sestry, Prvá adventná nedeľa je začiatkom našej cesty k betlehemským jasliam. Ježiš sa tam narodil v chudobe, lebo v hostinci pre neho a jeho rodičov nebolo miesta. No chudobu kompenzovala bohatosť vzťahov: láska Panny Márie a svätého Jozefa, ich viera a nádej v Božiu prítomnosť. Vieme, že mnohí z vás tiež čelia neistote, ktorá je vystavená pokušeniu beznádeje. Naša viera v milujúceho Boha nám však dáva silu nepodľahnúť neistote, ale pozeráť na svet s nádejou a nachádzať radosť a zmysel v tom, čo je v našom živote hodnotné. To znamená „*bdejte*“ z dnešného evanjelia. Beznádej nás totiž oberá o schopnosť tešiť sa z našich detí, z lásky manžela či manželky, ako aj vidieť dobrých ľudí okolo nás a najmä lásku Boha k nám. Veď nám za záchrancu daroval svojho Syna, narodeného z Panny.

Preto našu pomoc, zvlášť rodinám, vidíme v rozvoji už jestvujúcich centier rodiny. Ich zmysel je v spolupráci s vami budovať spoločenstvo ľudí, ktorí si chcú navzájom pomáhať. Všetci sme totiž pozvaní k vzájomnej solidarite, v ktorej sa prejavuje skutočná *charita* – láska spoločenstva Cirkvi. Bez takejto lásky a sociálneho cítenia je nemožné vybudovať usporiadanú spoločnosť. Centrá môžu k tomu prispieť vzdelávaním a sprostredkovaním právnej pomoci a poradenstva v ekonomickej, sociálnej a psychologickej oblasti. Zvlášť chcú podporovať také dôležité manželské poradne a vytvárať podmienky pre spoločenstvá a stretnutia rodín, ktoré môžu pomáhať manželom prekonávať krízy spôsobené aj spomínanými okolnosťami.

Drahí bratia a sestry, čas adventu nie je teda len očakávaním Krista, ktorý sa narodí v betlehemských jasliach, ale je aj spoznávaním Krista v našich rodinách; v našich blížnych, v sociálne slabých, starých a opustených. Kristus nás tak učí duchovnej aj hmotnej solidarite voči všetkým. Veď práve v nich je skutočne prítomný živý Boh, ktorého túžobne očakávame.

Žehnajú vám a modlia sa za vás vaši biskupi.

Pastiersky list je potrebné prečítať namiesto homílie pri všetkých svätých omšiach na Prvú adventnú nedeľu (30. 11.2014.)

² Sociálna encyklika: *Laborem exercens*, 19

³ Svätý Ján Pavol II. hovorí o *prednostnej láske k chudobným* v sociálnej encyklike *Sollicitudo rei socialis*, 42.